

ONDERZOEK:

Roeselare-Oostnieuwkerksesteenweg 176

Voorliggend document is een:

Melding vooronderzoek	
Verslag van resultaten	
Programma van Maatregelen	+
©Niets uit deze uitgave mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.	

INHOUDSOPGAVE

1	Situering binnen het archeologietraject	2
2	Inhoud en opbouw van het document	3
3	Bijlagen.....	3

1 Situering binnen het archeologietraject

HUIDIG ONDERZOEK	een archeologienota met uitgesteld traject, bestaande uit een bureaustudie
ADVIES	Prospectie met ingreep in de bodem in uitgesteld traject

Het huidige onderzoek situeert zich binnen het archeologisch traject als volgt:

		Bureauonderzoek	
[REDACTED]	Archeologienota	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
Uitgesteld traject	[REDACTED]	[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
		[REDACTED]	
	[REDACTED]	[REDACTED]	

2 Inhoud en opbouw van het document

Het voorliggende document bevat volgende onderdelen:

DEEL 1	Administratieve fiche	+
DEEL 2	Beschrijving van het onderzoeksgebied	
DEEL 3	Onderzoeksopdracht: bureaustudie	
DEEL 4	Onderzoeksopdracht: landschappelijke boringen	
DEEL 5	Onderzoeksopdracht: prospectie met ingreep in de bodem	
DEEL 6	Assessment van landschappelijke data	
DEEL 7	Assessment van aardkundige data	
DEEL 8	Assessment van historische data	
DEEL 9	Assessment van archeologische data	
DEEL 10	Synthese en waardering	+
DEEL 11	Omschrijving van de maatregelen	+

3 Bijlagen

Het voorliggende document is voorzien van volgende bijlagen:

BIJLAGE 1	Inventaris (plannen)
BIJLAGE 2	Kaarten op A4, A3 of A2 (topografisch kaart, kadasterkaart, ...)
BIJLAGE 3	Boorrapporten extern (DOV, ...)
BIJLAGE 4	Geplande toestand van het onderzoeksgebied: plannen, sneden, ruimtelijke visie, ...
BIJLAGE 5	Foto's van het plaatsbezoek

ONDERZOEK:

Roeselare, Oostnieuwkerksesteenweg 176

ONDERDEEL

1

Administratieve fiche/~~Privacyfiche~~

©Niets uit deze uitgave mag worden vervoelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Hembyse Archeologie.

INHOUDSOPGAVE

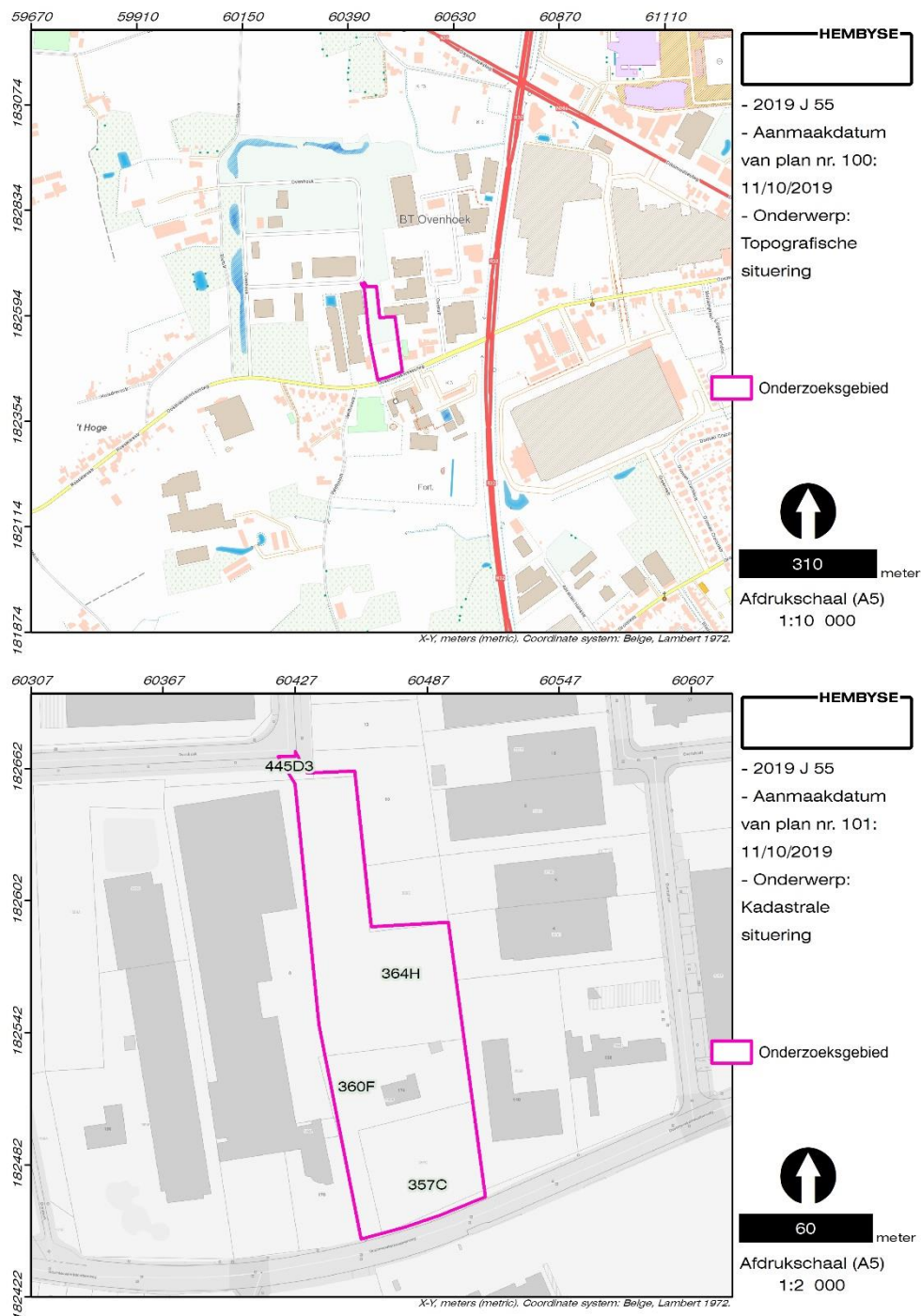
1	Situering van het onderzoek	2
2	Projectcodes	4
3	Betrokken actoren.....	4
4	Bewaring van de data	5

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart en de kadasterkaart.	3
--	---

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende IOED's en het Onroerendergoeddepot.	6
---	---

1 Situering van het onderzoek

Gewest	Vlaams Gewest	
Gemeente	Roeselare	
Deelgemeente	n.v.t.	
Straat en straatnummer	Oostnieuwkerksesteenweg 176	
Kadastrale situering	Afdeling	4
	Sectie	D
	Percelen	364H; 360F; 357C; 445D3
Lambert 72-coördinaten	N	X: 60419,581/ Y: 182666,852
	Z	X: 60457,681/ Y: 182448,967
Oppervlakte	10469,893 m ²	1,04 ha
Oppervlakte bodemingreep	10469,893 m ²	1,04 ha
Datum van toekenning van de opdracht	25 september 2019	
Wettelijk kader	Onroerenderfgoeddecreet van 12 juli 2013.	
	Onroerenderfgoedbesluit van 16 mei 2014.	
Opgemaakt volgens CGP	Versie 4.0	
Duur van het onderzoek	7 werkdagen	
Kostprijs van het onderzoek (privacyfiche)	[REDACTED]	

Figuur 1. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de topografische kaart en de kadasterkaart.

2 Projectcodes

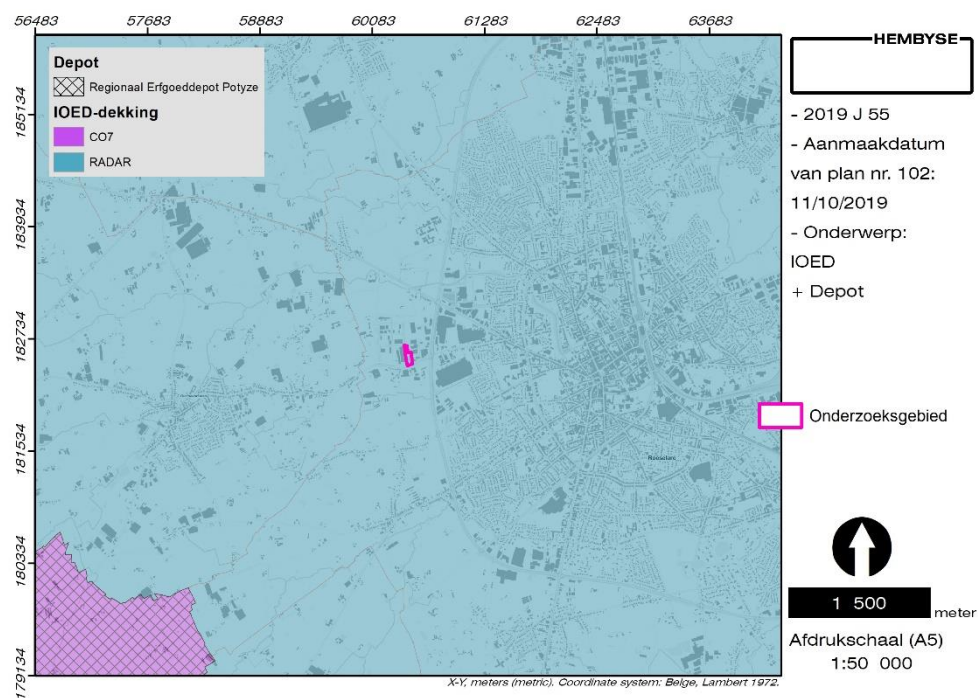
Bureaustudie	2019 J 55
Landschappelijke boringen	n.v.t.
Verkennde boringen	n.v.t.
Waarderende boringen	n.v.t.
Prospectie met ingreep in de bodem	n.v.t.
Opgraving	n.v.t.
Interne projectsigle Hembyse bvba	ROE-OOS

3 Betrokken actoren

Erkend archeoloog (rechtspersoon)	Hembyse bvba (OE/ER/Archeoloog/2017/00193)	
Erkend archeoloog (natuurlijk persoon)	Bart De Smaele (OE/ERK/Archeoloog/2015/00070)	
	Hadewijch Pieters (OE/ERK/Archeoloog/2017/00168)	
Geraadpleegde (regio)specialisten	n.v.t.	
Initiatiefnemer (privacyfiche)	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	[REDACTED]	
	Privaatrechtelijk	Publiekrechtelijk
Omgevingsvergunning:	Stedenbouwkundige handelingen	Verkaveling van gronden

4 Bewaring van de data

Plaats en jaar van uitgave	Gent, 2020
Wettelijk depot	ISSN 2566-2732
Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie, volgnummer:	103
Bibliografische referenties	De Smaele B. & Pieters H., 2020. <i>Archeologienota naar aanleiding van uitbreidingswerken aan de Oostnieuwkerksesteenweg 176 te Roeselare</i> , Onderzoeksrapport Hembyse Archeologie 103, Gent.
Bewaring van archief en ruwe data	Hembyse bvba Kastanjestraat 26, 9000 Gent
Zakelijkrechthouder van het archeologisch ensemble (privacyfiche)	██████████ ██████████ ██████████
Bewaring archeologisch ensemble	n.v.t.
Gebruiker van het archeologisch ensemble	n.v.t.
Bevoegde IOED	BIERADAR
Bevoegd Onroerend Erfgoeddepot (definitieve bewaarplaats van het archeologisch ensemble)	(nog) geen OE depot van toepassing

Figuur 2. Situering van het onderzoeksgebied ten opzichte van de erkende IOED's en het Onroerendergoeddepot.

ONDERZOEK:

Roeselare, Oostnieuwkerksesteenweg 176

ONDERDEEL 10

Synthese en waardering

INHOUDSOPGAVE

1	Datering en interpretatie van de data	2
1.1	Volledigheid van de dataset	2
1.2	Huidige dataset.....	2
1.3	Huidige waardering van de archeologische site	3
1.4	Antwoord op de onderzoeksvragen.....	5
2	Vervolgtraject	7
2.1	Impact van de geplande werken	7
2.2	Afweging van de te nemen maatregelen	7
2.3	Bepaling van de te nemen maatregelen	8
3	Bibliografie voor deel 10.....	10

1 Datering en interpretatie van de data

1.1 Volledigheid van de dataset

Het onderzoek kadert in de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het uitvoeren van stedenbouwkundige handelingen.

Het uitgevoerde vooronderzoek dat in het Verslag van Resultaten is verwerkt, is een vooronderzoek zonder ingreep in de bodem in de vorm van een bureaustudie.

Het bureauonderzoek zelf kon volledig worden uitgevoerd:

- het plangebied kon worden afgebakend, zowel landschappelijk als kadastraal
- reeds verstoorde zones zijn in kaart gebracht
- de gekende ecologische en aardkundige data zijn geïnventariseerd
- de gekende archeologische en historische waarden en indicatoren van het onderzoeksgebied zijn geïnventariseerd
- het betreft een archeologienota in het kader van de aanvraag van een omgevingsvergunning voor het stedenbouwkundige handelingen, waarbij de geplande bodemingrepen in kaart zijn gebracht
- de vervolgstategie werd opgesteld

Het bureauonderzoek heeft, in zijn huidige vorm, de mogelijkheid geboden een historisch en archeologisch overzicht van het onderzoeksgebied te schetsen en om de gepaste maatregelen –enkel indien er aanwijzingen zijn voor bewaarde archeologische sites- voor het verdere verloop van het archeologische traject uit te tekenen.

2

1.2 Huidige dataset

Men kan zich uiteindelijk afvragen of er middels het raadplegen van de historische data, de historische kaarten, de luchtfoto's en de gekende archeologische gegevens voldoende elementen zijn om de historische en archeologische realiteit van het huidige onderzoeksgebied te bepalen.

De bureaustudie heeft aangetoond dat het onderzoeksgebied zich op de oostelijke uitloper van een heuvelrug bevindt, uitkijkend over de Mandelvallei. Deze locatie is door de mens in het verleden uitgekozen als bewoningsareaal, zo blijkt uit het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek in de directe omgeving. De lager gelegen gronden naar de Mandelvallei lijken minder intensief bewoond te zijn geweest.

De reeds uitgevoerde archeologische prospectie op het bedrijventerrein Ovenhoek grenst aan het huidige onderzoeksgebied, waaruit blijkt dat er geen de facto einde van de sporendensiteit kon worden vastgesteld. Dit betekent dat er een zeer hoge kans is dat er binnen het huidige onderzoeksgebied grondsporen aanwezig zijn, in eerste instantie daterend in de middeleeuwen, maar op de hogere delen mogelijk

ook uit de inheems-Romeinse periode. Het feit dat er binnen het onderzoeksgebied een hoevecomplex aanwezig was dat opklimt tot de 18^e eeuw, lijkt aan te sluiten bij een permanente bewoning van het gebied sinds de volle middeleeuwen. In hoeverre de afbraak van de hoevegebouwen een verstoring van het archeologisch bodemarchief heeft veroorzaakt is niet geheel duidelijk: uit de controleboringen blijkt een verstoring tot 80 centimeter onder het maaiveld, uit eerder uitgevoerd onderzoek is gebleken dat de afbraak van dergelijke hoeves ofwel zeer ingrijpend¹, ofwel ingrijpend maar niet dekkend² kan zijn. Uit de controleboringen kan dus worden besloten dat circa 1/3 van het onderzoeksgebied enigszins verstoord is, maar de intensiteit van verstoring (en aan de andere kant van het spectrum de mate van archeologische bewaring) kan uit de bureaustudie en de controleboringen niet worden besloten. Op basis van de huidige dataset is onderstaande waardering mogelijk, maar een volledige en dus definitieve waardering van het archeologisch kennispotentieel is heden niet mogelijk. Deze definitieve waardering zal moeten gebeuren op basis van nieuwe archeologische data, die middels een doelgerichte survey kunnen worden gegenereerd.

1.3 Huidige waardering van de archeologische site

Op basis van de gegevens uit het verslag van resultaten kan worden gesteld dat:

1. Het onderzoeksgebied bestaat uit een grasland met een centraal leegstaand woonhuis, op de plaats van een hoevecomplex dat opklimt tot de 18^e eeuw.
2. Op basis van de huidige fysieke en juridische toestand is enkel een bureaustudie mogelijk, waarbij het vooronderzoek met ingreep in de bodem in een uitgesteld traject dient te gebeuren.
3. Het onderzoeksgebied bevindt zich op de rand van de vallei van de Mandel, die zich ten oosten van het huidige onderzoeksgebied bevindt. Het onderzoeksgebied zelf bevindt zich op een oploper van een west-oost georiënteerde rug in het landschap. Op dergelijke plaatsen in het landschap is de archeologische verwachting vrij hoog. Deze verwachting, op basis van landschappelijke ligging, lijkt bevestigd te worden door het reeds uitgevoerde archeologisch onderzoek ten noorden, ten westen en ten zuiden van het huidige onderzoeksgebied.
4. Uit de aardkundige data blijkt dat het gebied bestaat uit zandlemige sedimenten van laat-Pleistocene oorsprong, die in dunne pakketten op het tertiair sediment liggen. De Holocene bodems hebben zich in deze laat-Pleistocene sedimenten ontwikkeld, maar zijn vergraven tot akkerland en weideland, wat een nefaste invloed heeft op de bewaring van archeologische sporen en structuren uit de (midden-)Steentijd. De top van deze sedimenten en de daarin ontwikkelde Holocene bodem is immers in

¹ Verwijzing naar veldstraat

² Verwijzing naar dompelhoek

de bouwvoor opgenomen en in die zin is er enkel een mogelijkheid tot de bewaring van zogenaamde sporensites. De aardkundige data wijzen immers ook niet op afgedekte paleo-bodems (bijvoorbeeld afgedekt door colluvium of alluvium).

5. Uit het historisch kaartmateriaal blijkt echter dat het gebied ten minste vanaf de 18^e eeuw gedeeltelijk bestaat uit een akkerland met centraal een hoevecomplex, bestaande uit twee tot drie gebouwen. Het complex lijkt niet te zijn omgracht geweest. Deze gebouwen zijn recent gesloopt en het woonhuis was aan het einde van de 20^e eeuw reeds door een nieuwbouwwoning (nu leegstaand) vervangen.

Het historisch kaartenmateriaal geeft dus een duidelijke aanwijzing voor een langdurig gebruik van het gebied als akkerland, waarin oudere grondsporen meestal nog bewaard zijn.

Op basis van de huidige dataset kan over de aan- of afwezigheid van deze grondsporen geen uitsluitel worden geboden.

6. Op basis van de archeologische data kan echter een verwachting worden opgemaakt voor sites uit de inheems-Romeinse periode en de volle en late Middeleeuwen, aangezien het huidige onderzoeksgebied enerzijds grenst aan een reeds geprospecteerde zone waarin sporen uit de middeleeuwen aanwezig waren, alsook zich op dezelfde rug in het landschap bevindt als deze waarop in 2014 een uitgebreid vlakdekkend onderzoek is uitgevoerd. Sporensites van andere archeologische en historische periodes kunnen evenwel niet worden uitgesloten.
7. De geplande werken binnen het onderzoeksgebied behelzen het aanleggen van moderne bedrijfsinfrastructuur, waarbij er van een integrale verstoring van het terrein kan uitgegaan te worden.

Op basis van deze data kan dus worden besloten dat er binnen het onderzoeksgebied een kans is op het aantreffen van archeologische sporen en structuren, met name sporensites uit de inheems-Romeinse periode en de middeleeuwen³.

³ Deze voorlopige inschatting sluit de aanwezigheid van sporensites uit andere archeologische periodes echter niet a priori uit, wel integendeel. Er moet in de ruimte zin uitgegaan worden van de mogelijke aanwezigheid van sporensites uit het Holoceen.

1.4 Antwoord op de onderzoeksvragen

Voorafgaand aan het onderzoek is een aantal onderzoeksvragen gesteld, die onderliggend kader vormen voor de opzet van het onderzoek.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande landschappelijke en geologische bronnen aangaande de bewaringstoestand van eventueel aanwezig archeologisch erfgoed?*

De bestaande en geraadpleegde landschappelijke en geologische data duiden op de aanwezigheid van een Holocene bodem die zich heeft ontwikkeld in een laat-Pleistoceen sediment, op de oostelijke uitloper van een west-oost gerichte heuvelrug. Die Holocene bodem is slecht bewaard: er is sprake van akkerland, waardoor de top van de laat-Pleistocene sedimenten en dus ook het grootste deel van de Holocene bodem in de teelaarde is opgenomen. Er zijn geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van paleo-bodems. Dit wijst dus op een éénduidige stratigrafische situatie ("site zonder complexe verticale stratigrafie") met een mogelijke bewaring van sporensites, die onder de huidige teelaarde bewaard kunnen zijn. Steentijdartefactensites worden niet dus verwacht⁴. De volledige impact van de jongere bewoningsfasen en de afbraakwerken op de mogelijk bewaarde sporensites zal uit een prospectie met ingreep in de bodem moeten blijken.

- *Welke aanwijzingen bieden de bestaande historische en archeologische bronnen over het aanwezige archeologisch erfgoed?*

De bestaande historische en archeologische bronnen bieden aanwijzingen over bewaarde sporensites uit de inheems-Romeinse periode en de middeleeuwen. Belendend aan het onderzoeksgebied werd een cluster van middeleeuwse sporen aangetroffen, met een hoge densiteit aan archeologisch vondstenmateriaal. Uit de lezing van de bestaande archeologische onderzoeken en gesprekken met regiospecialisten blijkt een zekere verwachting naar het aantreffen van sporensites binnen het huidige onderzoeksgebied.

- *Wat is de impact van de geplande werken op het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed?*

Het betreft een omgevingsvergunning voor het bouwen van nieuwe bedrijfsinfrastructuur, met de bouw van loodsen, verharding, kantoren, enzovoort. Heden wordt uitgegaan van een integrale verstoring van het archeologisch bodemarchief tot minimaal 1 meter onder het huidige maaiveld.

- *Is verder (uitgesteld) vooronderzoek of onderzoek noodzakelijk? Zo ja, welke is de te volgen strategie?*

⁴Ook in de belendende archeologische onderzoeken werden geen paleo-bodems aangetroffen.

Aangezien de aanwezigheid van archeologische grondsporen en structuren niet strikt kon worden uitgesloten, is een prospectie met ingreep in de bodem noodzakelijk.

2 Vervolgtraject

2.1 Impact van de geplande werken

Op basis van de inzichten, verworven in de geplande werken binnen het onderzoeksgebied, kan worden gesteld dat de impact van de geplande werken bestaat uit een aanzienlijke verstoring van het bodemarchief door alle grondverzet voor het realiseren van de geplande werken. De geplande werkzaamheden binnen het onderzoeksgebied omvatten reeds:

- Het afbreken van de bestaande gebouwen
- Het aanleggen van verhardingen, parkings, nutsvoorzieningen.
- Het bouwen van funderingen
- Het bouwen van kelders, loodsen en kantoren
- Het bouwen van kweekruimtes voor regenwormen

Gelet op deze geplande verstoringen van het archeologische bodemarchief en het mogelijk daarin vervatte archeologisch kennispotentieel, dienen maatregelen genomen te worden teneinde deze archeologische waarden vast te stellen, te registreren en waarderen, en te behoeden van vernietiging.

2.2 Afweging van de te nemen maatregelen

Het volledige archeologietraject wordt bepaald als een traject van verschillende onderzoeksmethodes, waarbij dient te worden afgewogen of deze individuele methodes mogelijk, nuttig, schadelijk en/of noodzakelijk zijn. In deze fase van het onderzoekstraject is een bureauonderzoek uitgevoerd en de onderstaande tabel geeft weer welke onderzoeksmethodes in het volledige archeologietraject MOGELIJK, NUTTIG, SCHADELIJK en NOODZAKELIJK zijn.

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
Bureauonderzoek	JA	JA	NEE	JA	Is reeds uitgevoerd.
Archiefonderzoek	JA	JA	NEE	NEE	Op basis van het huidige bureauonderzoek is de kans op het aantreffen van aanvullende informatie over het onderzoeksgebied klein.
Geofysisch onderzoek	JA	NEE	NEE	NEE	Het zou mogelijk zijn om nog aanwezige muurresten en de verstoring van de bodem in het centrale deel van het onderzoeksgebied te karteren, maar dit biedt geen informatie of uitsluitel voor de mate van archeologische bewaring, noch voor sporen en structuren in de

Soort onderzoek	Mogelijk	Nuttig	Schadelijk	Noodzakelijk	Evaluatie
					overige delen van het onderzoeksgebied.
Veldkartering	NEE	NEE	NEE	NEE	Kan aanwijzingen bieden voor de aanwezigheid van een archeologische site, maar biedt hierover geen uitsluit. De bodembedekking en landgebruik laten deze surveytechniek niet toe.
Landschappelijke boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	De beschikbare aardkundige data bieden voldoende informatie om een inschatting van de bodemopbouw en de eventuele bewaring van paleo-horizonten te maken.
Verkennde en waarnemende archeologische boringen	NEE	NEE	NEE	NEE	Er zijn aardkundige indicatoren dat de kans op het aantreffen van steentijdartefactsites zo goed als onbestaand is. Het belendend archeologisch onderzoek heeft vastgesteld dat er geen paleo-horizonten aanwezig zijn.
Proefsleuven	NEE	JA	NEE	JA	Aldus kan het archeologisch potentieel van het onderzoeksgebied worden ingeschat door een representatief deel van het terrein op te graven, na het voldoen aan de randvoorwaarden.
Andere	NEE	NEE	NEE	NEE	Nvt.

Op basis van deze evaluatie en de reeds uitgevoerde onderzoeken, kan gesteld worden dat een proefsleuvenonderzoek -heden niet mogelijk- noodzakelijk dient te worden uitgevoerd, na het voldoen aan de randvoorwaarden (zie §Randvoorwaarden).

2.3 Bepaling van de te nemen maatregelen

Binnen het onderzoeksgebied wordt nieuwe bedrijfsinfrastructuur gebouwd, waardoor een behoud van het mogelijk aanwezige archeologisch erfgoed in situ niet mogelijk is. Op basis van de inplantingsplannen van de geplande toestand is er **een de facto integrale verstoring van het onderzoeksgebied**.

Gezien het feit dat het verslag van resultaten aangetoond heeft dat de kans op het aantreffen van bewaarde archeologische grondsporen reëel is, maar dat deze aan- of afwezigheid nog niet definitief kan worden aangetoond, worden verdere archeologische maatregelen noodzakelijk geacht. Bijgevolg is een vervolgstategie bepaald teneinde deze eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen,

te registreren en de aard en de bewaringstoestand ervan te bepalen. Concreet betekent dit dat een prospectie met ingreep in de bodem moet worden uitgevoerd, met name een proefsleuvenonderzoek in uitgesteld traject. De details en de randvoorwaarden voor deze uitvoering worden besproken in deel 11 van dit dossier.

3 Bibliografie voor deel 10

Naslagwerken

Borremans M., 2015. *Geologie van Vlaanderen*, Academia Press, Gent.

Van Ranst E. & Sys C., 2000. *Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen (Schaal 1:20 000)*, Universiteit Gent, Gent.

Van Zijverden W. & De Moor J., 2014. *Het groot profielenboek; Fysische geografie voor archeologen*, Leiden.

Online bronnen:

<http://www.geopunt.be/>

<https://www.dov.vlaanderen.be/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/>

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/>

<https://cai.onroerenderfgoed.be/>

<http://uurl.kbr.be>

<https://www.cartesius.be/>

ONDERZOEK:

Roeselare-Oostnieuwkerksesteenweg 176

ONDERDEEL 11

Omschrijving van de maatregelen

INHOUDSOPGAVE

1	Omschrijving van de maatregelen	2
1.1	Beschikbaarheid van het terrein en randvoorwaarden	2
1.2	Proefsleuvenonderzoek.....	4
1.2.1	Vraagstelling en onderzoeksdoelen	4
1.2.2	Onderzoekstechnieken	4
1.3	Afwijkingen ten opzichte van de CGP	9
2	Besluit.....	10
3	Bibliografie voor deel 11	11
4	Lijst van figuren, gebruikt in deel 11	12

1 Omschrijving van de maatregelen

1.1 Beschikbaarheid van het terrein en randvoorwaarden

Het doel van de bureaustudie was een inzicht te verkrijgen in het archeologisch kennispotentieel van het onderzoeksgebied en de impact van de geplande werken op het archeologische erfgoed in te schatten. Aldus kan een advies gevormd worden voor de vervolgstategie op de onderzoekslocatie.

Aan de hand van de ingezamelde data kan gesteld worden dat de verwachting met betrekking tot de aanwezigheid van sporensites reëel is en dat de aan- of afwezigheid van een archeologische site binnen het onderzoeksgebied niet met zekerheid kan worden aangetoond.

Bijgevolg wordt een programma van maatregelen opgesteld voor een prospectie met ingreep in de bodem in de vorm van een proefsleuvenonderzoek, met als doel een gerichte survey ("archeologische prospectie") van het terrein om na te gaan in welke mate het bodemarchief binnen het onderzoeksgebied nog intact bewaard is en welke de precieze aard van de archeologische site is.

De randvoorwaarden voor de uitvoering van het archeologisch onderzoek, zoals omschreven in dit deel van de archeologienota (als onderdeel van het Programma van Maatregelen), hebben tot doel alle parameters die de kwalitatieve uitvoering van het archeologisch onderzoek in de weg kunnen staan te omschrijven.

De erkend archeoloog wordt als een volwaardige actor bij het bouwproject betrokken. Hij/zij maakt deel uit van de communicatiestromen.

2

Aangezien deze gerichte survey heden niet kan uitgevoerd worden, dient dit in een uitgesteld traject te gebeuren. De huidige timing eigendomstoestand en bodembedekking laten niet toe om het onderzoek te organiseren in een regulier traject.

De archeologische prospectie met ingreep in de bodem kan worden uitgevoerd wanneer:

- ✓ de stedenbouwkundige vergunning is verleend
- ✓ de aanwezige bovengrondse structuren zijn verwijderd
- ✓ de aanwezige gebouwen zijn afgebroken, tot op het maaiveld => muren, massieven en andere structuren onder het maaiveld worden NIET uitgebroken
- ✓ de aanwezige stock van humus (voor de kweek van regenwormen, nvdr.) is verwijderd

Met het oog op een kwalitatieve en correcte uitvoering van de prospectie dient ook te worden voldaan aan de volgende voorwaarden:

1. **Uitgangspunt:** zolang er geen uitsluitel gegeven kan worden aangaande de aan- of afwezigheid van archeologische sporen binnen het onderzoeksgebied, dient de volledige zone voor verder onderzoek (zie deel

10 van de archeologienota) als een archeologische site beschouwd te worden. Concreet betekent dit dat er **geen bodemingrepen** mogen plaatsvinden teneinde het eventueel aanwezige archeologisch bodemarchief niet te vernietigen.

2. **Het lokaliseren van kabels en leidingen.** Voorafgaand aan het archeologisch vooronderzoek dient de initiatiefnemer alle aanwezige kabels en leidingen binnen het onderzoeksgebied te kennen en de ligging ervan door te geven aan de erkend archeoloog die het vooronderzoek uitvoert.
3. **Veiligheid:** het onderzoeksgebied bevindt zich in een zone waar zowel tijdens de Eerste als tijdens de Tweede Wereldoorlog beschietingen hebben plaatsgevonden. Dit is ontegensprekelijk gebleken uit de assessment van het archeologisch onderzoek dat in de directe omgeving is uitgevoerd. Concreet betekent dit dat er een reële kans is op het aantreffen van UXO/CTE (onontpofte munitie) De initiatiefnemer dient dus de nodige remediërende maatregelen te nemen om veilig werken tijdens de archeologische prospectie te garanderen.

1.2 Proefsleuvenonderzoek

1.2.1 Vraagstelling en onderzoeksdoelen

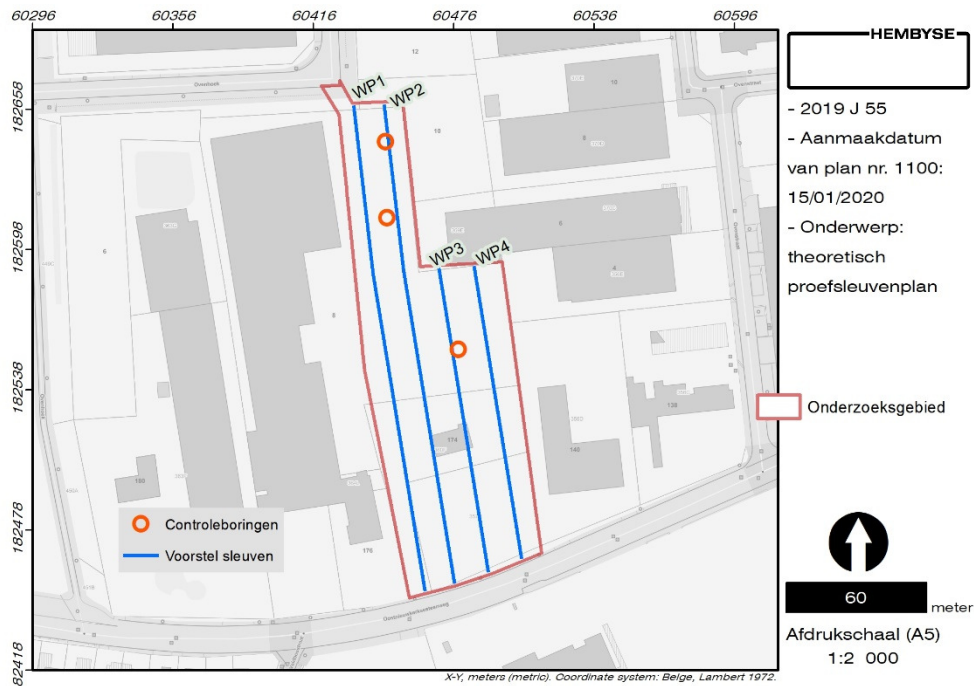
Het proefsleuvenonderzoek heeft als doel het opsporen van grondsporen/sporensites.

Bij het proefsleuvenonderzoek wordt toegespitst op het beantwoorden van volgende onderzoeksvragen:

- ✓ *Zijn er binnen de contouren van het onderzoeksgebied grondsporen terug te vinden met archeologisch en/of cultuurhistorisch relevante waarde?*
- ✓ *Wat is de aard, bewaringstoestand en kennispotentieel van deze grondsporen?*
- ✓ *Wat is de densiteit en hun verspreiding ?*
- ✓ *Behoren de sporen tot één of meerdere periodes ?*
- ✓ *Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren ?*
- ✓ *Kunnen de aangetroffen sporen gekoppeld worden aan de reeds aangetroffen sporen en structuren uit de onderzoeken in 2012 en 2014 op het bedrijventerrein Ovenhoek ?*
- ✓ *Wat is de impact van de geplande bouwwerken op deze sporen ?*
- ✓ *Wat is de relatie tussen de archeologische sporen en het landschap en de bodem ?*
- ✓ *Welke strategie dient verder gevolgd te worden ter bescherming van het archeologisch patrimonium ter hoogte van het onderzoeksgebied ?*
- ✓ *Welke methodologische lessen kunnen uit het onderzoek worden getrokken en hoe is dit van toepassing op toekomstig onderzoek in de regio ?*

1.2.2 Onderzoekstechnieken

De situering en de densiteit van de proefsleuven is opgemaakt volgens een vast stramien van “parallele proefsleuven”. De ligging en oriëntatie van de proefsleuven wordt in theorie gebaseerd op de topografie van het gebied, maar in dit geval is dit praktisch niet haalbaar. Het onderzoeksgebied is eerder lineair van vorm en is dwars op de helling georiënteerd. Er wordt dus gekozen voor een proefsleuvenpatroon dat gelijk met de lengterichting van het onderzoeksgebied is georiënteerd. In die optiek wordt de aanleg van **4 proefsleuven** geadviseerd, die het onderzoeksgebied van noord naar zuid met een lichte knik doorsnijden. Op het openbaar domein worden geen sleuven ingepland, omwille van het feit dat het onderzoeksgebied daar volledig met het bestaand gabarit van de weg samenvalt.

Figuur 1. Geplande situering van de proefsleuven.

De meest westelijke proefsleuf (1) heeft als doel van noord naar zuid de topografische en bodemkundige “knik” in het terrein, de voormalige hoevegebouwen centraal binnen het terrein en het akkerland aan de straatzijde te evalueren. Ook de bekende perceelsgrenzen, die zich vermoedelijk in het archeologisch vlak vertalen als greppelsegmenten, worden daarmee orthogonaal doorsneden.

De tweede proefsleuf (2) heeft grotendeels hetzelfde doel, maar kan ook betrachten om de impact van de verstoring door het centrale woonhuis te evalueren. Mogelijk zal het tracé van deze sleuf moeten worden aangepast omwille van de aanwezigheid van een toegangswegje, dat omwille van de toegankelijkheid van het terrein kan blijven liggen.

De volgende proefsleuf (3) doorsnijdt zowel het 18e – 19e – eeuwse woonerf, dat uit de controleboringen verstoord lijkt te zijn, als de recente woning en het zuidelijke akkerland. De meest oostelijke proefsleuf (4) doorsnijdt een deel van het terrein waar behalve mogelijke segmenten van perceelgreppels, geen versturende elementen of structuren gekend zijn.

Generieke bepalingen in verband met:

Breedte en oppervlakte:

- ✓ Er dienen proefsleuven te worden uitgegraven met **een breedte van 2 meter op een regelmatig interval (maximaal 15 meter tussenafstand van middenas tot middenas)**, waarvan de inplanting voornamelijk gebaseerd is

op de huidige kadastrale oriëntatie van het onderzoeksgebied en de perceelsindeling. Dit laat een zinvolle waarneming (een maximale informatiewaarde ten opzichte van een minimale bodemingreep) van mogelijk aanwezige structuren in de bodem toe en laat tevens toe om op een efficiënte manier een vrij hoog percentage van het onderzoeksgebied te onderzoeken. Tegelijk is de spreiding van de sleuven evenwichtig ten opzichte van de oppervlakte en de omliggende structuren.

- ✓ Met de voorgestelde proefsleuven wordt minstens **10% van het onderzoeksgebied onderzocht. Op basis van voortschrijdende inzichten tijdens het onderzoek wordt de situering van (indien noodzakelijk) aanvullende proefsleuven bepaald, deze aanvullende proefsleuven kunnen de vorm aannemen van o.a.: dwarsseuven, volgsleuven, kijkvensters.**
- ✓ Dwarssleuven hebben tot doel de ruimtelijke samenhang tussen twee archeologische structuren in belendende proefsleuven te onderzoeken. Deze “dwarssleuven” kunnen ook de vorm van “volgsleuven” aannemen, indien deze tot doel hebben een welbepaalde structuur in het archeologisch vlak te volgen.
- ✓ Kijkvensters zijn uitgravingen annex aan de aangelegde proefsleuf en hebben tot doel een archeologische structuur ofwel volledig in het archeologisch vlak vrij te leggen (bijvoorbeeld een waterput of grote kuil), ofwel de ruimtelijke samenhang van verschillende sporen/structuren in een *beperkt* archeologisch vlak te onderzoeken. Een kijkvenster is traditioneel minimaal 6 x 6 meter en maximaal 13 x 13 meter in oppervlakte.

6

Diepte:

- ✓ Er is een archeologische verwachting naar archeologische sites met een eenvoudige horizontale stratigrafie (“landelijke context”), wat betekent dat de grondsporen zich vrij ondiep onder het maaiveld kunnen bevinden en dit op één archeologisch niveau. Dit kan plaatselijk (door bijvoorbeeld bodemvorming) variëren, maar over het algemeen dienen de proefsleuven niet dieper dan de teelaarde en/of de onderliggende verweringshorizont te worden aangelegd. De dieptes van **elke proefsleuf en van elke profielput (een uitgraving binnen de contouren van de proefsleuf, met als doel het vaststellen van de verticale stratigrafie van de site en dus een inzicht in de bodemopbouw en indien mogelijk ook de aanwezige archeologische vlakken, nvdr.)** worden bepaald door de veldwerkleider, in samenspraak met een **assistent-aardkundige**. Er dient hierbij rekening gehouden te worden met de diepte waarop archeologische resten kunnen aangetroffen worden enerzijds en de veiligheid van de werf anderzijds.
De grondcodes van de af te graven pakketten zijn heden niet gekend, maar de uitgegraven grond wordt ter plaatse gestockeerd en teruggezet. Er is dus geen afvoer van grond noodzakelijk.
- ✓ **Het begrijpen van de interactie tussen de ruimtelijke cohesie (horizontale stratigrafie) van de sporen en de bodemopbouw staat centraal.**

Veiligheid:

- ✓ Voor het werken in uitgravingen dieper dan 1,5 meter worden remediërende maatregelen genomen om veilig werken te garanderen. Conform de Code van Goede Praktijk §8.6.2 en §8.6.3 dienen bodemkundige vaststellingen bij de aanleg van de proefsleuven (zowel in de putwanden als in lokale verdiepingen van het opgravingsvlak) en de volledige stratigrafische sequentie in de proefsleuven hoe dan ook getoetst te worden middels een bodemprofiel dat tot in het “onverstoorde moedermateriaal” reikt. De initiatiefnemer voorziet in de nodige remediërende maatregelen (schoren, drukluchtkussens, ...).
- ✓ Indien de grondwatertafel bereikt wordt alvorens de archeologische stratigrafische sequentie gekend is, dienen door de initiatiefnemer remediërende maatregelen te worden genomen om correcte archeologische vaststellingen mogelijk te maken en om de vaststellingen in optimale omstandigheden te laten verlopen. Bij overlast door (grond)water dient oppervlaktebemaling en/of lijnbemaling te worden ingezet.
- ✓ Er is in het sleuvenplan een marge van 1 meter ten opzichte van de bestaande perceelsgrenzen voorzien. Deze dient te worden gerespecteerd, tenzij mits uitdrukkelijke toestemming van de hoofdaannemer en de initiatiefnemer.
- ✓ Het grondwerk dient uitgevoerd gebruik makend van een gekeurde graafkraan (rupsen of banden) met voldoende vermogen voor het geplande grondwerk, voorzien van een tandenloze dieplepelbak of nivelleerbak van 1,8 tot 2 meter breed. Het grondwerk wordt uitgevoerd conform het Standaardbestek 250, versie 4 en door gekwalificeerd personeel.
- ✓ Indien tijdens het onderzoek blijkt dat het huidige proefsleuventracé een veiligheidsrisico inhoudt, kan worden gekozen voor een alternatief proefsleuventracé, dat echter de beoogde oppervlakte doelstellingen en de beoogde evaluatie van de ondergrond respecteert. Deze afwijkingen worden nadien in het Verslag van Resultaten toegelicht en verantwoord.
- ✓ De hoofdaannemer en/of initiatiefnemer voorziet dat alle aanwezige nutsleidingen en kabels gekend zijn en van de verschillende netten zijn afgesloten !
- ✓ Indien tijdens het grondwerk of tijdens het archeologisch onderzoek zou blijken dat het gebied vervuild (fossiele brandstoffen, **oorlogsmunitie**, ...) is, dient de hoofdaannemer remediërende maatregelen te nemen om veilig werken in de vervuilde bodem mogelijk te maken. Het volledig uitgraven en saneren van de gronden zonder archeologische prospectie dient in dat geval te allen prijze te worden vermeden.

Inhoudelijk heeft het onderzoek als doel het vaststellen, evalueren en waarderen van de archeologische erfgoedwaarde van het onderzoeksgebied. Hiervoor worden

de aanwezige sporen en structuren (zowel antropogeen als geologisch en biogeen) geregistreerd conform de Code van Goede Praktijk.

Het plan van de proefsleuven is opgemaakt in een bestandstype *.shp in coördinatensysteem Lambert 1972 en kan bij Hembyse bvba digitaal worden opgevraagd.

Figuur 2. Sfeerbeeld van een proefsleuvenonderzoek.

1.3 Afwijkingen ten opzichte van de CGP

Er worden in deze fase geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien, maar er moet steeds een “speelruimte” tussen de theorie en de praktijk indachtig worden gehouden. Alle afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk, de geldende wettelijke basis voor het uitvoeren van archeologisch onderzoek in Vlaanderen, moeten worden gemeld en gemotiveerd. In het huidige Verslag van Resultaten en het Programma van Maatregelen zijn geen afwijkingen op de Code van Goede Praktijk noodzakelijk geweest.

In het Programma van Maatregelen voor de archeologische prospectie worden geen afwijkingen ten opzichte van de Code van Goede Praktijk voorzien. Afwijkingen zijn mogelijk en soms noodzakelijk, maar elke ad hoc afwijking, bijvoorbeeld op basis van inzichten verworven *tijdens* het veldwerk, dient te worden gemotiveerd in het Verslag van Resultaten van de prospectie met ingreep in de bodem.

2 Besluit

Naar aanleiding van de geplande bouw van nieuwe bedrijfsinfrastructuur aan de Oostnieuwkerksesteenweg 176 te Roeselare, is door Hembyse Archeologie onderzocht wat het archeologisch kennispotentieel van de site is en wat de te nemen maatregelen zijn om dat eventueel aanwezige kennispotentieel te vrijwaren voor vernietiging.

- ✓ Uit de gekende en door Hembyse Archeologie verzamelde geologische, bodemkundige en historische gegevens kan worden besloten dat binnen het grootste deel van het onderzoeksgebied een reële kans bestaat op de aanwezigheid van sporensites. Doordat deze sporensites zich vrij ondiep onder de oppervlakte kunnen bevinden en de geplande bodemingreep minimaal 50 tot 100 centimeter onder het huidige maaiveld diep reikt, is de kans op het verstoren van eventueel aanwezige archeologische sporen en structuren groot.
- ✓ De huidige dataset laat niet toe om definitief te bepalen of er al dan niet archeologische sporen en structuren me potentieel op kenniswinst/kennisvermeerdering aanwezig zijn, dus blijkt het noodzakelijk om het onderzoeksgebied te onderwerpen aan een gerichte survey om de dataset te vervolledigen.
- ✓ De archeologische waardering van de site, met name de aan- of afwezigheid van archeologische structuren, de bewaring en kenniswinst ervan, kan enkel op basis van die volledige dataset gebeuren. De meest aangewezen surveytechniek voor het bereiken van dit doel is een proefsleuvenonderzoek.
- ✓ Bijgevolg is een vervolgstراتيجية bepaald teneinde eventueel aanwezige archeologische resten op te sporen, te registreren en de aard en de bewaringstoestand ervan te bepalen. De initiatiefnemer dient een erkend archeoloog aan te stellen om dit onderzoek conform de CGP uit te voeren en in een “nota van het uitgesteld vooronderzoek” de definitieve waardering uit te voeren.
- ✓ Gezien de huidige tijdstabel van het bouwproject en de huidige bodembedekking van het onderzoeksgebied, kan dit onderzoek niet in een *regulier* archeologietraject gebeuren en moeten alle archeologische veldwerken in een uitgesteld traject gebeuren, i.e. ná het bekomen van de omgevingsvergunning voor stedenbouwkundige handelingen.
- ✓ In de “nota van het uitgesteld vooronderzoek” zal de erkend archeoloog dienen te beargumenteren waarom een vlakdekkend onderzoek van de (al dan niet) aangetroffen sporen en structuren noodzakelijk is.

3 Bibliografie voor deel 11

Code Van Goede Praktijk voor de uitvoering van en rapportering over archeologisch vooronderzoek en archeologische opgravingen en het gebruik van metaaldetectoren, versie 4.0.

Van Gils M. & Meylemans E., s.d.. *Prospecteren naar steentijd artefactensites – versie 1*, Agentschap Onroerend Erfgoed, Brussel.

4 Lijst van figuren, gebruikt in deel 11

Figuur 1. Geplande situering van de proefsleuven.	5
Figuur 2. Sfeerbeeld van een proefsleuvenonderzoek.	8

Hembyse Archeologie is een handelsnaam van Hembyse bvba.

Maatschappelijke zetel: Kastanjestraat 26, 9000 Gent

BTW: BE 0677.720.687

IBAN: BE25890214307282

BIC: VDSP BE 91

Tel. 0032 472 89 97 66

E-mail: info@hembyse.net

Website: www.hembyse.net

HEMBYSE

